

Гекова Тетяна,
керівник ГО «Еколайф», інструктор з
терапевтичної верхової їзди, член спілки
спеціалістів з іпотерапії, іповенції та
адаптивного кінного спорту, спеціальний
педагог, м. Полтава

Головченко Анатолій,
Засновник ГО «Еколайф», інструктор з
терапевтичної верхової їзди, ветеран АТО
та російсько-української війни, м. Полтава

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ З ІПОТЕРАПІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ НА БАЗІ ГО «ЦЕНТРУ ОЗДОРОВЧОЇ ВЕРХОВОЇ ЇЗДИ ТА ЕКОТУРИЗМУ «ЕКОЛАЙФ»

Стаття присвячена аналізу досвіду організації та проведення занять з іпотерапії для дітей з різними нозологіями на базі громадської організації "Центр оздоровчої верхової їзди та екотуризму "Еколайф"". Розглянуто особливості підготовки коней та спеціалістів, методичні підходи до проведення занять, а також попередні результати спостережень щодо впливу іпотерапії на фізичний та психоемоційний стан дітей.

Ключові слова: іпотерапія, діти з особливими потребами, реабілітація, верхова їзда.

The article analyzes the experience of organizing and conducting hippotherapy sessions for children with special needs at the NGO "Center for Therapeutic Riding and Ecotourism "Ekolife"". The peculiarities of preparing horses and specialists, methodological approaches to conducting sessions, as well as preliminary results of observations regarding the impact of hippotherapy on the physical and psycho-emotional state of children are considered.

Key words: hippotherapy, children with special needs, rehabilitation, therapeutic riding.

Іпотерапія, як метод фізичної та психологічної реабілітації з використанням коней, набуває все більшої популярності у світі та в Україні зокрема. Унікальне поєднання фізичного впливу рухів коня, емоційного контакту з твариною та

сенсорної стимуляції робить іпотерапію ефективним інструментом для роботи з дітьми, які мають особливі потреби. Результативність іпотерапії як засобу психофізіологічної реабілітації особливо в наші дні не викликає сумнівів. Термін «іпотерапія» виник порівняно недавно і походить від грецького слова *hippos*-кінь, ще трапляються в літературі терміни такі як райдтерапія, що також означає лікування верхової їздою. Загалом під поняттям «іпотерапія» вважають форму лікувальної фізичної культури, де як інструмент реабілітації виступає кінь. Лікувальна верхова їзда (райдтерапія, іпотерапія, терапевтична верхова їзда) є однією з форм лікувальної фізкультури. Про іппотерапію було відомо з античних часів, ще Гіппократ стверджував, що поранені швидше поправляються, якщо їздять верхи, при цьому вчений надавав особливого значення ритмічному і плавному руху коня. Лікувальна верхова їзда це дуже ефективний метод психічного та фізичного відновлення [3].

Засновником іпотерапії вважається француз Ю. Лаллері, який визначив метод як психосоматичну терапію, мета та завдання якої – допомагати досягненню рухової, психологічної незалежності й зробити людину з відхиленнями в стані здоров'я, здатну пристосовуватися до нових обставин, які змінюються. Фахівці вважають [1-3], що іпотерапія особливо ефективна в дитячій реабілітаційній практиці, в зокрема в роботі з дітьми, що страждають порушеннями опорно-рухового апарату і психосоціального статусу. Заняття лікувальною верховою їздою покращують статико-локомоторну функцію за рахунок врегулювання м'язового тону в зв'язку з частковим зниженням спастичності дитини, температура коня вища людської на 1,5 градуси, що допомагає зменшенню спастичності м'язів всього тіла. У дітей з'являється самостійність, впевненість у своїх можливостях і негласне змагання один з одним, зацікавленість і величезне бажання самим брати участь у процесі лікування. Це питання широко розглянуто в літературі [1, 2, 3]. Особливості застосування іпотерапії в реабілітації дітей з розладами спектру аутизму вивчали Karen P. DePauw та інші. Іпотерапія дає великі можливості для екологічного виховання дітей з особливими потребами [1, 3, 5]. У даній роботі узагальнюється десятирічний досвід занять іпотерапією з дітьми з особливими потребами, загальна

їх кількість перевищує 200 осіб тільки за рік.

Громадська організація "Центр оздоровчої верхової їзди та екотуризму "Еколайф"" (далі - "Еколайф") протягом багатьох років активно впроваджує програми іпотерапії для дітей з різними нозологіями, включаючи дитячий церебральний параліч (ДЦП), аутизм, синдром Дауна, затримку психомовленнєвого розвитку (ЗПМР) та інші. Метою даної статті є узагальнення досвіду в організації та проведенні занять з іпотерапії, висвітлення ключових аспектів роботи та попередніх спостережень щодо її ефективності. Дослідження базується на аналізі практичного досвіду організації занять з іпотерапії на базі "Еколайф" протягом 2015-2024 року. У процесі роботи використовуються методи, такі як спостереження: за динамікою стану дітей під час та після занять та аналіз документації індивідуальних планів занять, протоколів спостережень, відгуків батьків. У програмі іпотерапії за рік беруть участь більше 100 дітей віком від 5 до 30 років з різними нозологіями з Міського центру комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю. Заняття проводяться індивідуально або в групах (до 25 осіб) під керівництвом кваліфікованих інструкторів з іпотерапії.

Слід докладніше зупинитися на організації заняття. Оскільки робота проводиться влітку, то заняття відбуваються на відкритому повітрі, на території нашого кінного центру в 35 км від Полтави. Групу дітей привозять на автобусі в супроводі педагогів та батьків. Діти деякий час адаптуються на дитячому майданчику, гуляють, знайомляться з інструкторами та конями і починаються довгоочікувані заняття. В групових заняттях працюють не менше 5 коней міжпорідних помісів, що дає змогу підібрати індивідуально кожній дитині коня з різними амплітудами. Тривалість заняття коливається від 20-30 хвилин в залежності від діагнозу. Заняття відбуваються кожного дня на протязі 10 днів. Крім стандартних вправ використовуються ігри, елементи логопедичних дихальних вправ, фізичні вправи; не часто, але застосовується їзда вдвох – як з батьками, так і з інструктором. Вибір вправ визначається нозологіями. Як і в попередні роки, зі слів батьків фіксуються зміни в стані дитини в результаті кожного заняття, потім ці дані узагальнюються. В результаті у всіх спостерігається поліпшення за показниками, погіршень не

спостерігалось в жодному випадку. У дітей з РАС відзначені активізація пізнавальної діяльності, мовної активності, комунікативні поліпшення, покращення концентрації та уваги[4]. У дітей з ДЦП є явні фізичні поліпшення: зменшення спастичності у напружених м'язах, покращення координації рухів, покращення постави, ходи, розвиток рівноваги, стимуляція пропріоцепції. Особлива увага приділяється підготовці коней, які залучаються до занять. Коні проходять спеціальний відбір та навчання, характеризуються спокійним темпераментом, врівноваженою ходою та чутливістю до команд. Наші коні працюють з дітьми з 2015 року. Використовується спеціальне спорядження для іпотерапії (гурти з двома та однією ручкою). Всі спеціалісти з терапевтичної їзди мають педагогічну або медичну освіту не нижче магістра та обов'язково дотичні до коней. Практикується з 2018 року залучення ветеранів до допомоги в проведенні занять, що приносить користь як учасникам занять так і самому ветерану. Це окрема тема для статті.

Якщо узагальнити наш досвід та досвід наших колег, можна зробити висновки, що курс повинен бути не менше 10 днів. За нашими спостереженнями досить ефективною представляється схема, при якій спочатку проводиться інтенсивний курс з 10 занять, а потім проводиться підтримуючий курс з частотою занять 2-3 рази на тиждень. Це забезпечує стабільний результат. Але треба враховувати, що щоденні заняття іпотерапією-це значне фізичне та емоційне навантаження. Застосування додаткових вправ посилює ефект іпотерапевтичних занять. Ретельна організація занять, індивідуальний підхід, кваліфіковані спеціалісти та спеціально підготовлені коні є ключовими факторами досягнення позитивних результатів. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на більш глибокий аналіз довгострокових ефектів іпотерапії та розробку стандартизованих протоколів для різних нозологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Karen P. Karen P. DePauw. Horseback Riding for Individuals With Disabilities: Programs, Philosophy, and Research. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/5f45/62587bf2ec9bc407d311e9ed42db5d547565.pdf>(application date: March 18, 2019).

2. Шаповалова І.В. Іпотерапія як засіб впливу на координаційні здібності дітей з розладами спектру аутизму. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2018 Груд.27;30:111-117
3. Добровольська М.В. Лікувальна верхова їзда як засіб фізичної реабілітації дітей з церебральним паралічем. Класичний приватний університет. 2010, С.26-28
4. Гекова Т., Хандогіна О. Досвід організації іпотерапевтичних занять для дітей з особливими потребами на базі літнього оздоровчого табору. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти. Всеукр.наук.-практ.конф. (2018;Полтава).* Полтава: ТОВ»АСМІ», 2018.. С 25-30.
5. Хандогіна О., Гекова Т. Іпотерапія як засіб екологічного виховання дітей із обмеженими можливостями здоров'я. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, корекційний і медичний аспекти, Всеукр.наук.-практ. конф. (2017;Полтава)-Полтава: ТОВ»АСМІ», 2017. С.304-308.*

УДК 37.043.2-056.2/.3:37.064.3

Губарь Ольга

Кандидат педагогічних наук, доцент,
Завідувач кафедри технологій корекційної та інклюзивної освіти, логопедії та реабілітології, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м.Полтава.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ "ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ" У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ

У статті розкрито педагогічний потенціал освітнього компоненту "Основи інклюзивної освіти" у контексті формування навичок взаємодії у студентів педагогічних закладів вищої освіти. На основі аналізу нормативно-правових документів, наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців виокремлено та теоретично обґрунтовано провідні педагогічні умови, що сприяють ефективному